

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Izvješću Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o provedbi akcijskog plana za kružno gospodarstvo

(COM(2019) 190 final)

(2020/C 47/14)

Izvjestitelj: **Peter SCHMIDT**

Zahtjev za savjetovanje:	Komisija, 11.4.2019.
Pravni temelj:	članak 29. stavak 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Odluka Predsjedništva Odbora:	19.3.2019.
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za poljoprivredu, ruralni razvoj i zaštitu okoliša
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	1.10.2019.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	31.10.2019.
Plenarno zasjedanje br.:	547
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	164/2/0

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO pozdravlja izvješće Komisije o provedbi akcijskog plana za kružno gospodarstvo, a posebno priznavanje ključne uloge koju će angažman dionika imati u tranziciji prema kružnom gospodarstvu. Odbor podupire i planirano pokretanje europskog zelenog plana i iznošenje prijedloga novog akcijskog plana za kružno gospodarstvo u kojem bi naglasak bio na određenim sektorima, kao što su tekstilni i građevinski, u skladu s političkim smjernicama izabrane predsjednice Komisije von der Leyen ⁽¹⁾.

1.2. Europska platforma dionika kružnog gospodarstva etabliрана je platforma koja okuplja zajednicu kružnog gospodarstva u Europi. Ona je rezultat zajedničke inicijative Odbora i Europske komisije i osnovana je 2017. godine slijedom preporuka koje je EGSO iznio u mišljenju o paketu za kružno gospodarstvo ⁽²⁾. Partnerstvo tih dviju institucija jedan je od glavnih čimbenika uspješnosti platforme pa je važno da se to partnerstvo nastavi i proširi u vezi sa svakim novim akcijskim planom za kružno gospodarstvo kako bi se osiguralo da akteri civilnog društva budu u središtu tranzicije.

1.3. EGSO je čvrsto uvjeren da platforma ima ključnu ulogu u osiguravanju angažmana dionika i da tu ulogu treba u budućnosti nastaviti i ojačati. Platformu je osobito potrebno dodatno razviti kako bi se osigurao cjelovit pristup kružnom gospodarstvu, vodeći računa o poveznicama s drugim područjima politike (npr. energijom, klimatskim promjenama, socijalnom politikom, građanskim angažmanom, dobroti, socijalnom integracijom i uključenošću, građanskim i potrošačkim pravima i dužnostima itd.) i među svim razinama upravljanja (europskoj, nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj), te kako bi se utvrdile prepreke prelasku na kružno gospodarstvo, posebice u ključnim sektorima kao što su tekstilni, prehrambeni i građevinski sektor te sektor elektronike i (mikro)plastike. Moraju se prikupiti dokazi o prednostima otvaranja novih radnih mjesta, pristupa uslugama, uštede troškova i modela suradničke potrošnje.

⁽¹⁾ A Union that strives for more - My agenda for Europe („Ambicioznija Unija: Moj plan za Europu”).

⁽²⁾ SL C 264, 20.7.2016., str. 98.

1.4. Kako bi se odrazila sve veća važnost i višedimenzionalnost kružnoga gospodarstva, u idućem bi mandatu članovi koordinacijske skupine koja platformi osigurava podršku trebali uključivati i druge ključne dionike (npr. iz sektora mladih i financijskog sektora), pomagati u izradi budućih scenarija za jačanje poveznica među sektorima, redovitije se sastajati i djelovati kao ambasadori platforme i u forumima izvan zajednice kružnog gospodarstva. Dodatnim budućim aktivnostima koordinacijske skupine moglo bi se podupirati testiranje rješenja kružnoga gospodarstva na terenu uz pomoć pilot-mjera i živih laboratorija u svrhu pružanja doprinosa procesu donošenja politika. Koordinacijska skupina bila je, jest i ostat će ključni element uspješnosti platforme te bi se stoga s njome trebalo savjetovati o smjeru politike svakog novog akcijskog plana o kružnom gospodarstvu.

1.5. EGSO ističe da se, kako bi bio uključiv, prelazak na kružno gospodarstvo mora ostvarivati na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Važno je da aktivnosti budu prilagođene lokalnim pitanjima i da se iskoriste lokalne prednosti.

1.6. Decentralizirani pristup može biti posebno važan za razmatranje načina na koje kružno gospodarstvo doprinosi kvaliteti života građana. EGSO preporučuje uspostavu skupine za stjecanje uvida u navike građana koja bi pomagala u procjeni ponašanja i motivacije građana te prepreka njihovu prihvaćanju kružnih rješenja. Skupina za stjecanje uvida u navike građana temeljila bi se na postojećoj Akcijskoj skupini za stjecanje uvida u navike potrošača i ujedno proširivala tu inicijativu članova koordinacijske skupine Europske platforme dionika kružnog gospodarstva koja je posvećena boljem razumijevanju angažmana potrošača i građana te ubrzanju prelaska na kružne obrasce ponašanja koji donose istinske promjene.

1.7. Financiranje već ima važnu ulogu u omogućavanju tranzicije. Kako bi se dodatno decentraliziralo kružno gospodarstvo i lokalizirala rješenja, potrebno je osnažiti lokalne financijske institucije kako bi mogle lakše prihvatiti kružno gospodarstvo, primjerice proširivanjem programa Europske investicijske banke za kružne gradove na „kružna sela”. Ujedno se predlaže da se gospodarstvo prema načelima kružnog gospodarstva usmjeri i iskorištavanjem PDV-a kao gospodarskog instrumenta za produljenje vijeka trajanja proizvoda zahvaljujući ponovnoj upotrebi i popravcima.

1.8. Priznavanjem važne uloge trgovaca na malo u osiguravanju veće usklađenosti proizvoda s načelima kružnog gospodarstva, radna skupina za kružnu maloprodaju mogla bi pomoći u daljnjem uključivanju načela kružnoga gospodarstva u lanac vrijednosti, pa i omogućiti stjecanje navika sukladnih kružnom gospodarstvu. EGSO predlaže da Komisija potakne tu radnu skupinu uz pomoć već postojećeg maloprodajnog foruma. U taj bi se proces trebale uključiti organizacije civilnog društva i stručne organizacije za održivo ponašanje i/ili stil života kako bi se osigurala zastupljenost građana i integrirani pristup kružnoj proizvodnji i potrošnji.

1.9. Javna nabava može biti ključan čimbenik ubrzanja tranzicije. Kako bi se potaknula veća upotreba kružnih proizvoda, radova i usluga i povećao njezin potencijal za poticanje načela kružnosti, važno je institucionalizirati kružnu javnu nabavu, povećati sposobnosti i znanje relevantnih dionika, osigurati pravnu jasnoću te podupirati provedbu kružne javne nabave. Program osposobljavanja u području kružne javne nabave bio bi vrlo koristan, a rezultate bi polučio i niz radionica diljem Europe za uključivanje tržišta u kojima bi naglasak bio na načelu kružnosti. EGSO preporučuje da primjena minimalnih kriterija u pogledu okoliša (predviđenih direktivama EU-a) na javnu nabavu postane obavezna u svim državama članicama kako bi se stvaranje otpada i negativne posljedice za okoliš tijekom cijelog životnog ciklusa smanjili na najmanju moguću mjeru, a u idealnom slučaju i u potpunosti izbjegli.

1.10. Razumijevanje potrošača i njihov angažman također su presudni za uspješan prelazak na kružno gospodarstvo. Uvođenje oznake kružnoga gospodarstva moglo bi ubrzati tranziciju i podupirati potrošače u odabiru održivih rješenja, no treba ga pratiti paneuropska komunikacijska kampanja. Izgradnja kapaciteta još je jedan od ključnih stupova za pružanje potpore dionicima u razumijevanju prelaska EU-a na kružno gospodarstvo i njihovu uključivanju u taj proces.

2. Akcijski plan za kružno gospodarstvo

2.1. U strategiji Europa 2020. stavlja se naglasak na pametan, održiv i uključiv rast kao način povećanja konkurentnosti i produktivnosti te podupiranja održivog socijalnog tržišnog gospodarstva. Kružno gospodarstvo jedan je od ključnih načina za ostvarenje te strategije i osiguravanje dobrobiti ljudi i planeta. Europska komisija objavila je 2015. akcijski plan za kružno gospodarstvo kojim se u Europi podupire i potiče tranzicija s linearnog ekonomskog modela na kružni model.

2.2. U tom se akcijskom planu ⁽³⁾ iznosi ambiciozan program koji sadrži 54 mjere u više lanaca vrijednosti kojima se obuhvaćaju, primjerice, proizvodnja, potrošnja, gospodarenje otpadom i sekundarne sirovine. U tom dokumentu Europska komisija opetovano upućuje na sudjelovanje dionika i suradnju s njima u cilju omogućavanja tranzicije prema kružnom ekonomskom modelu.

⁽³⁾ COM(2015) 614 final

2.3. Europski gospodarski i socijalni odbor usvojio je 2016. godine mišljenje o paketu za kružno gospodarstvo ⁽⁴⁾ u kojem predlaže uspostavu platforme putem koje bi se dionici u zajednici kružnog gospodarstva mogli angažirati i razmjenjivati dobre prakse, znanje i iskustva. Odbor i Europska komisija zajednički su uspostavili Europsku platformu dionika kružnog gospodarstva ⁽⁵⁾, virtualni prostor uz pomoć kojeg se dionici okupljaju na internetu i uživo na godišnjoj konferenciji. Tu platformu podupire koordinacijska skupina – 24 osobe koje predstavljaju organizacije civilnog društva iz cijele Europe i koje djeluju kao ambasadori platforme.

2.4. Europska komisija usvojila je 2019. Izvješće o provedbi akcijskog plana za kružno gospodarstvo ⁽⁶⁾, u kojem je predstavila glavna postignuća tog plana i buduće izazove. U izvješću se obrađuju teme poput izgradnje kružnog gospodarstva i ubrzanja tranzicije. U okviru potonje teme Komisija izričito navodi potrebu za velikim angažmanom dionika. EGSO napominje da su dokumenti priloženi uz izvješće (SWD (2019) 90/91/92) dostupni samo na engleskom jeziku, čime se sprječava razumijevanje i sudjelovanje na razini država članica.

2.5. EGSO pozdravlja to izvješće, a posebno priznavanje ključne uloge koju će angažman dionika imati u tranziciji prema kružnom gospodarstvu.

2.6. EGSO napominje da bi kružno gospodarstvo trebalo uključiti i u nacionalne energetske i klimatske planove te da bi ujedno u tom kontekstu trebalo staviti veći naglasak na socijalnu dimenziju.

2.7. EGSO naglašava da bi se u sklopu šire analize utjecaja kružnog gospodarstva na trgovinu trebala provesti i cjelovita analiza svih tokova materijala koji ulaze u EU i izlaze iz njega

3. Uključivanje dionika u budući akcijski plan za kružno gospodarstvo

3.1. Europska platforma dionika kružnog gospodarstva već je postala uspješan i vidljiv forum na razini EU-a za olakšavanje međusektorskih višedioničkih dijaloga i za razmjenu dobrih praksi, strategija i znanja o širokom rasponu tema koje se tiču kružnog gospodarstva.

3.2. Sada je trenutak da se ta vrsta uspješnog uključivanja većeg broja dionika prenese na regionalnu, nacionalnu i lokalnu razinu kako bi se pozitivan učinak proširio u svim državama članicama i povećala uključenost građana. Važno je da aktivnosti budu decentralizirane i prilagođene lokalnim pitanjima te da se iskoriste lokalne prednosti. Zbog raznolikosti kultura i okolnosti u Europi, za različite su zemlje relevantna različita područja interesa i različite industrije. To se ističe u studiji koju je naručio EGSO *Circular economy strategies and roadmaps in Europe: Identifying synergies and the potential for cooperation and alliance building* („Strategije i planovi za kružno gospodarstvo u Europi: Utvrđivanje sinergija i potencijala za suradnju i izgradnju saveza”) ⁽⁷⁾.

3.3. Jednako tako, ponašanje i motivacija građana te prepreke njihovu prihvaćanju kružnih rješenja ovise o kontekstu, što povećava važnost olakšavanja većeg broja decentraliziranih eksperimenata kako bi se bolje shvatile navike koje odgovaraju kružnom gospodarstvu i koje doista donose promjene te ubrzalo njihovo stjecanje. Angažman bi trebao biti relevantan na lokalnoj razini te usmjeren na djelovanje i specifične provedbene aktivnosti u različitim zemljama, čime bi se zadovoljile potrebe i povećala dobrobit lokalnog stanovništva. Akcijska skupina za stjecanje uvida u navike potrošača trenutačno razmatra tu i druge strategije za suočavanje s ponašanjem građana te preporučuje da se one dodatno prošire.

3.4. Decentralizirani pristup može biti posebno važan za pronalaženje načina na koje kružno gospodarstvo doprinosi kvaliteti života građana, i to korištenjem socijalnih pokazatelja za mjerenje uspješnosti aktivnosti kružnog gospodarstva na lokalnoj razini. Neki od primjera te povezanosti jesu stupanj socijalne interakcije i integracije koju omogućuju inicijative dijeljenja, ili zadovoljstvo zbog učenja novih vještina za popravak proizvoda ili proizvodnju vlastite hrane ili odjeće.

⁽⁴⁾ SL C 264, 20.7.2016., str. 98.

⁽⁵⁾ Europska platforma dionika kružnog gospodarstva

⁽⁶⁾ COM(2019) 190 final

⁽⁷⁾ Circular economy strategies and roadmaps in Europe: Identifying synergies and the potential for cooperation and alliance building – Studija („Strategije i planovi za kružno gospodarstvo u Europi: Utvrđivanje sinergija i potencijala za suradnju i izgradnju saveza”) i mišljenje EGSO-a „Stvaranje sinergija među različitim planovima za kružno gospodarstvo“ (još nije objavljeno u Službenom listu).

3.5. To bi se moglo organizirati u obliku događanja za dionike na nacionalnoj, regionalnoj ili gradskoj razini ⁽⁸⁾ usmjerenih na probleme od lokalne važnosti i jačanje angažmana dionika na lokalnoj razini. Pritom bi ključni akteri bili lokalna mala i srednja poduzeća, vlade, organizacije civilnog društva, a posebno potrošači, koji udružuju snage kako bi:

- riješili specifične probleme od lokalne važnosti,
- definirali način na koji EK može doprinijeti osobnoj dobrobiti,
- utvrdili kako EK može omogućiti sreću i povećati kvalitetu života,
- osmislili opcije koje građanima omogućuju da žive na održiv način u skladu s načelima kružnog gospodarstva,
- se povezali s lokalnim agencijama i infrastrukturom (ili ulagali u novu infrastrukturu ako je nema dovoljno),
- stvarali mogućnosti za povezivanje u cilju rješavanja lokalnih problema,
- uključili sindikate u razvijanje vještina za lokalne zaposlenike,
- osnovali centre za učenje koji će nastaviti s radom i nakon događanja,
- razmatrali postupke normizacije poput talijanskih „referentnih praksi” ⁽⁹⁾ za kružno gospodarstvo.

3.6. Takva događanja i platforme bit će posebno važni u zemljama i regijama u kojima ne postoji mnogo aktivnosti povezanih s kružnim gospodarstvom. Događanja bi trebala potaknuti nove mjere i djelovanje usmjereno na kružno gospodarstvo kako bi se osiguralo šire razumijevanje i provedba tog modela u cijelom EU-u. Budućim akcijskim planovima za kružno gospodarstvo trebali bi se podupirati lokalni dionici i lokalna rješenja u cilju uspješne provedbe strategije EU-a i poboljšanja dobrobiti u svim zemljama Europe.

3.7. Kako bi se potaknula lokalna rješenja za kružno gospodarstvo i povećala njihova šira primjena, važno je u različitim kontekstima predstaviti i proširiti projekte kružnog gospodarstva koji se mogu replicirati – npr. 100 kružnih kvartova, 100 kružnih zajednica, 100 kružnih sela, 10 kružnih kampusa i 10 kružnih otoka.

3.8. Financiranje već ima važnu ulogu u omogućavanju tranzicije. Kako bi se dodatno decentraliziralo kružno gospodarstvo i lokalizirala rješenja, potrebno je osnažiti lokalne financijske institucije kako bi mogle lakše prihvatiti kružno gospodarstvo – od boljeg razumijevanja kružnih načela do boljeg podupiranja tranzicije uz pomoć proizvoda, usluga i operacija. Primjerice, Europska investicijska banka mogla bi iskoristiti postojeće instrumente namijenjene velikim gradovima, kao što je program za kružne gradove, koji bi se mogao proširiti i na „kružna sela”. Lokalne banke trebaju preuzeti aktivniju ulogu u tom procesu. Trebalo bi dodatno istražiti i povezanost između financiranja borbe protiv klimatskih promjena i financiranja kružnoga gospodarstva.

3.9. Ekološke krize sistemski su povezane s krizama na području nejednakosti, migracija i demokracije. Te krize nastaju – premda ne isključivo – uslijed golemih nejednakosti svojstvenih financijskom kapitalizmu i kontinuirane erozije demokracije te su rezultat tržišnog društva kakvo smo postali. Nijedna od tih kriza ne može se na odgovarajući način prevladati ako se razmatra izdvojeno, a dobro osmišljeno kružno gospodarstvo može pomoći u ublažavanju osjetljivosti gospodarskog, okolišnog i socijalnog sustava.

3.10. U okviru sistemske tranzicije trebali bi se prevladati i prateći društveni i ekološki izazovi povezani s krizama koje proizlaze iz nejednakosti ili slabljenja demokracije. Važno je poticati dijalog s organizacijama civilnog društva kako bi se moglo uhvatiti u koštac s potencijalnim rizicima i bitnim pitanjima koja se tiču kružnog gospodarstva te razviti kompetencije relevantnih organizacija civilnog društva u cilju osiguravanja poštenije/pravedne tranzicije.

3.11. Tranzicija prema kružnom gospodarstvu iziskuje da dionici razviju nove sposobnosti/vještine za „kružni” način razmišljanja i kružne prakse – od temeljitog poznavanja sastava materijala do boljeg razumijevanja poslovnih modela i društvenog ponašanja, posebice u ključnim sektorima kao što su tekstilni, građevinski i prehrambeni sektor te sektor elektronike i (mikro)plastike. Važno je razviti i unaprijediti kružne kompetencije ključnih dionika, kao što su poduzetnici, proizvođači, trgovci na malo, javni naručitelji i građani.

⁽⁸⁾ Primjerice, inicijativa Europske komisije *Circular Economy Virtuous Circle Tour* („Turneja: Pozitivni začarani krugovi kružnog gospodarstva”).

⁽⁹⁾ Vidjeti UNI.

3.12. Kako bi se potaknula tranzicija, potrebno je podupirati poduzetnike, proizvođače, sindikate i potrošače u razvoju pametnog kružnog gospodarstva zasnovanog na informacijskim i komunikacijskim tehnologijama. Postoji niz načina da se to postigne, na primjer razvojem centara kompetencija za pametno kružno gospodarstvo koji bi se mogli integrirati u lokalne centre radi poticanja razmjene i povezivanja ili uspostavljanjem radne skupine u koju bi se uključili glavni dionici iz IKT sektora.

3.13. Trebalo bi istražiti mogućnost iskorištavanja poreza na dodanu vrijednost (PDV) za produljenje vijeka trajanja proizvoda zahvaljujući ponovnoj upotrebi i popravcima. Brojne države članice EU-a već ulažu napore u smanjenje PDV-a na rabljenu robu i na usluge popravka⁽¹⁰⁾.

3.14. Postoji i mogućnost korištenja postojećih okvira koje poduzeća već poznaju, primjerice, alata za reviziju u području okoliša kao što je sustav upravljanja okolišem i neovisnog ocjenjivanja (EMAS), međunarodnih alata kao što su oni koje je razvio ISO (npr. ISO 14001 ili budući ISO/TC 323 o kružnom gospodarstvu) ili minimalnih kriterija u pogledu okoliša (koji su utvrđeni u direktivama EU-a, ali čija primjena u državama članicama nije obvezna).

3.15. Trgovci na malo već imaju važnu ulogu u osiguravanju toga da proizvodi budu više u skladu s kružnim gospodarstvom, primjerice smanjenjem količine ambalaže. Mogli bi također imati velik utjecaj na stil života potrošača – oni odlučuju o tome što potrošači mogu odabirati, utječu na ono što potrošači kupuju, pa i na to na koji način koriste i odbacuju proizvode. Radna skupina za kružno maloprodaju može, po uzoru na maloprodajni forum, pomoći u daljnjem uključivanju načela kruznoga gospodarstva u lanac vrijednosti, pa i omogućiti stjecanje navika koje odgovaraju kružnom gospodarstvu. Ta bi skupina trebala obuhvaćati i građanske biheviorističke organizacije, potrošačke organizacije i sindikate.

3.16. Javna nabava ključni je pokretač ubrzanja tranzicije, pa su u akcijskom planu za kružno gospodarstvo iznesene mjere za lakšu integraciju načela kružnog gospodarstva u javnu nabavu. U prvotnim pokušajima stečeno je određeno iskustvo. Otpočele su rasprave o tome što kružna javna nabava znači u praksi i kakvu bi ulogu mogla imati u promicanju uvođenja kružnog gospodarstva, npr. kao privlačna sila (korištenje kupovne moći za povećanje tržišta postojećih kružnih rješenja) ili čak i kao potencijalni pokretač (sudjelovanje u stvaranju novih rješenja za potrebe javnih naručitelja). Kako bi se potaknula veća primjena kružne javne nabave i povećao njezin potencijal za poticanje inovacija, važno je institucionalizirati kružnu javnu nabavu, povećati sposobnosti i znanje relevantnih dionika, osigurati pravnu jasnoću te poticati dijalog o kružnoj javnoj nabavi.

3.17. Život u skladu s načelima kružnog gospodarstva ili stjecanje navika sukladnih kružnom gospodarstvu mogu biti komplementarni pokazatelji za mjerenje systemske tranzicije prema kružnom gospodarstvu te pokazivati utjecaj infrastrukture, poslovanja i politika kružnog gospodarstva na razini građana. Važno je da mi, europski građani, možemo imati uvid u to što i kako koristimo, popravljamo i odbacujemo danas, a ne u ono što i kako smo nekoć koristili, unajmljivali, popravljali i odbacivali. Na razini gradova potrebno je uspostaviti instrumente poput „živih laboratorija“. Živi laboratoriji odnose se na stvarne uvjete, kao što su kućanstva, organizacije, pa čak i gradske četvrti, u kojima se prototipovi kružnih rješenja i mjera mogu uvesti i testirati u stvarnim uvjetima i tako doprinijeti izradi strategija za kružno gospodarstvo. Kao što je EGSO preporučio u mišljenju „Za održiviju potrošnju: vijek trajanja industrijskih proizvoda i obnavljanje povjerenja informiranjem potrošača“, potrebno se odlučnije uhvatiti u koštac s problemom preuranog zastarijevanja. Osobito bi trebalo razmotriti mogućnost produljenja jamstva na najmanje pet godina. Akcijska skupina za stjecanje uvida u navike potrošača, u suradnji s poduzećima, nevladinim organizacijama i organizacijama za zaštitu potrošača, razmatra rješenja i modele za poticanje modela doživotnog jamstva.

3.18. Kružno gospodarstvo ključni je instrument za postizanje ciljeva održivog razvoja i gospodarstva s niskim emisijama ugljika. Kako bi se uspostavio ritam tranzicije na kružno gospodarstvo, važno je poticati dijalog i razmjenu mišljenja o tome kako dionici mogu koristiti kružno gospodarstvo kao alat za postizanje ciljeva održivog razvoja ili drugih relevantnih ciljeva. Kako bi se osiguralo da kružno i održivo gospodarstvo svim dionicima donosi korist, zaposlenike bi trebalo podupirati uz pomoć postojećih okvira, kao što je strukovno osposobljavanje, čime bi se sadašnjim i budućim zaposlenicima omogućilo da steknu vještine za potporu tranziciji.

3.19. Važno je istražiti i pokazati kako inovacije u službi kružnog gospodarstva mogu povećati konkurentnost za održivije gospodarstvo s niskom razinom emisija ugljika. Sveučilišta i istraživački centri trebali bi biti potencijalna središta za kružne inovacije usmjerena na razvijanje, testiranje i širenje inovacija jer posjeduju znatan istraživački kapacitet za prevladavanje kružnih izazova. Učenje i osposobljavanje koje se temelji na rješavanju problema korisno je za formiranje budućih inovatora, poduzetnika i istraživača, koji svoju karijeru ostvaruju na sveučilištima. Sveučilišta s velikom populacijom i potražnjom za resursima mogu funkcionirati kao živi laboratoriji kako bi se rješenja testirala prije nego što se počnu primjenjivati. Potrebni su pilot-projekti kako bi se razvili i predstavili pristupi i rješenja u okviru kružnih kampusa, a mreža kružnih kampusa može pridonijeti daljnjem promicanju razmjenjene znanja.

⁽¹⁰⁾ Reduced taxation to support re-use and repair („Smanjenje poreza u svrhu podupiranja ponovne upotrebe i popravka”).

3.20. Nema sumnje oko toga da će tranzicija na kružno gospodarstvo u Europi utjecati na dionike na međunarodnoj sceni, primjerice putem trgovinskih sporazuma. Uvođenjem inovacija u svrhu prelaska na kružno gospodarstvo, Europa može postaviti globalne standarde za poštenije gospodarstvo koje donosi korist svim građanima – raznoliko i prilagodljivo kako ruralnim tako i urbanim područjima. To će iziskivati pristup na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini kako bi se dionici civilnog društva uključili u osmišljavanje, razvijanje, provedbu i praćenje strategija kružnog gospodarstva ⁽¹¹⁾ koje donose korist konkretnim regijama (odnosno bave se problemom siromaštva, osiguravaju kvalitetna radna mjesta i visoku kvalitetu života, a u okviru su ekoloških granica). Slovenski pristup planu za kružno gospodarstvo dobar je primjer za to. EGSO potiče donositelje odluka koji rade na kružnim strategijama i planovima da primijene taj pristup.

4. Uloga Europske platforme dionika kružnog gospodarstva

4.1. Europska platforma dionika kružnog gospodarstva etablirana je i okuplja zajednicu kružnog gospodarstva u Europi. Ona je rezultat zajedničke inicijative Odbora i Europske komisije i osnovana je 2017. godine slijedom preporuka koje je EGSO iznio u mišljenju „Zatvaranje kruga – akcijski plan EU-a za kružno gospodarstvo” ⁽¹²⁾. Svrha je platforme olakšati savjetovanje s civilnim društvom, suradnju među nacionalnim, regionalnim i sektorskim mrežama te razmjenu stručnog znanja, informacija i najboljih praksi. EGSO pruža usluge tajništva za platformu, osiguravajući time poveznicu između civilnog društva i kreatora politika.

4.2. Podršku za platformu osigurava koordinacijska skupina koju čine 24 stručnjaka iz cijele Europe, odabrani iz redova organizacija civilnog društva, poduzeća i predstavnika sindikata, skupina za promišljanje, istraživačkih centara i javnih tijela koja imaju veze s kružnim gospodarstvom. Ta raznolika skupina dionika predstavlja Europsku platformu kroz svoje djelovanje i ulogu na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini. EGSO i Europska komisija uspješno podupiru to djelovanje putem virtualne platforme ⁽¹³⁾.

4.3. Koordinacijska skupina usmjerava aktivnosti platforme, uključujući i temu drugog dana godišnje europske konferencije o kružnom gospodarstvu (koja je dosad održana tri puta), a njezini članovi djeluju kao ambasadori platforme. Skupina se službeno sastaje jednom godišnje i mandat joj traje do 2020. godine. Skupina je uspostavljena nakon poziva na izražavanje interesa, a okvir rada odredili su EGSO i Europska komisija. U budućnosti bi se članovi koordinacijske skupine trebali sastajati redovitije i/ili u vezi s konkretnim pitanjima i djelovati kao ambasadori i izvan zajednice kružnog gospodarstva.

4.4. Partnerstvo tih dviju institucija jedan je od glavnih čimbenika uspješnosti platforme pa je važno da se to partnerstvo nastavi i proširi u vezi sa svakim akcijskim planom za kružno gospodarstvo kako bi se osiguralo da su akteri civilnog društva u središtu tranzicije.

4.5. Koordinacijska skupina platforme stavlja na raspolaganje potencijalno znanje i iskustvo na razini država članica, koje bi europske institucije poput Europske komisije, Europske investicijske banke itd. trebale smatrati korisnim. To znanje i iskustvo trebali bi se razvijati putem aktivnijeg uključivanja koordinacijske skupine i savjetovanja s njome. Sudjelovanje koordinacijske skupine bilo je, jest i ostat će ključni element uspješnosti platforme te ono treba biti neizostavan dio svakog novog akcijskog plana o kružnom gospodarstvu. To bi se trebalo odražavati u mogućem novom mandatu platforme u okviru koje bi se trebalo nastojati dodatno ojačati ulogu koju akteri civilnog društva već imaju, primjerice, na području potrošača, financija, biogospodarstva, obrazovanja i inovacija. Stoga se je potrebno savjetovati s koordinacijskom skupinom u pogledu usmjeravanja politike u vezi sa svakim novim akcijskim planom za kružno gospodarstvo. U tom kontekstu EGSO će nastaviti sa svojom ulogom uključivanja dionika u postupak izrade politika.

4.6. Od iznimne je važnosti stručnost EGSO-a u postizanju konsenzusa i uključivosti. Uvažava se i podupire bitan rad Odbora u pružanju usluga tajništva i održavanju internetskih stranica Europske platforme dionika kružnog gospodarstva, pri čemu je ta struktura imala presudnu ulogu u širem uspjehu platforme.

4.7. Internetske stranice platforme ujedno su sve bogatiji izvor znanja i primjera dobre prakse te platformi pomažu da osigura „virtualno jedinstveno sučelje” za kružno gospodarstvo. Tom se ključnom internetskom alatu mora i dalje pružati odgovarajuća institucionalna potpora te mu se moraju osigurati prostor i resursi za rast u cilju daljnjeg širenja inovativnih rješenja, znanja od ključne važnosti i informacija o glavnim kontaktima, čime će se diljem Europe osloboditi potencijal dionika za ostvarenje kružne tranzicije.

Bruxelles, 31. listopada 2019.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Luca JAHIER

⁽¹¹⁾ Mišljenje EGSO-a „Stvaranje sinergija među različitim planovima za kružno gospodarstvo“ (još nije objavljeno u Službenom listu).

⁽¹²⁾ SL C 264, 20.7.2016., str. 98.

⁽¹³⁾ Europska platforma dionika kružnog gospodarstva